

O'ZBEKISTON
SAVDO-SANOAT
PALATASI

Uzbekistan

ЯНГИ ОЛМА НАВЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ

Ушбу маълумотнома интенсив олма боғи ва умуман олма етиштириш билан шуғулланувчи агроном ва боғбонлар учун мўлжалланган. Фойдаланувчиларга қўлайлик бўлиши учун маълумотнома кичик хажмда чоп этилмоқда.

Маълумотномани тузишдан асосий мақсад Ўзбекистонда етиштирилаётган янги олма навларини ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида кенг оммага тўлиқроқ маълумот бериш ҳамда навларни тўғри аниқлашга қўмаклашишдан иборатдир.

Маълумотнома Шўхрат Абборовнинг Ўзбекистонда Замонавий Интенсив Олма Боғлари китобига асосланиб тузилган. Маълумотномадаги навларнинг аксарияти (Ред Делишес ва Голден Делишес навлари бундан мустасно) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида экиш учун тавсия этилган қишлоқ хўжалик экинлари давлат реестрига киритилмаган (2015 йил ҳолатига).

sasol

Ушбу маълумотнома «Sasol Middle East and India» компаниясининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси молиявий қўмаги асосида тайёрланди.

«Ўзбекистон бизнес форуми (III-босқич)» лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси ва БМТТД нинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси қўшма ташаббуси бўлиб, лойиҳа онлайн хизматларни жорий қилиш, меёрий-ҳуқуқий асосни такомиллаштириш ҳамда инклюзив бизнес моделларни ривожлантириш орқали мамлакатда қўлай бизнес муҳитни шакллантиришга қаратилган.

Мазкур нашр тузувчиси томонидан билдирилган фикрлар, БМТ, жумладан, БМТТД ва БМТга аъзо давлатларнинг расмий нуқтаи назарларига мос келмаслиги мумкин.

© БМТТДнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси, 2016 й.
© Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси, 2016 й.

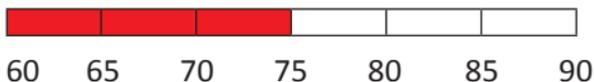

Жерси Мак

Ватани: АҚШ (1971 й.).

Терим вақти: Июннинг охири июлнинг боши.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: эрта.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: IV-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўрта.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, ўрта ҳосилдор, солкашликка кам чалинади.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша, ун шудринг ва бактериал куйишга кам чалинувчан.

Меваси: қизил, қарсилдоқ ва сувли, нордон-ширин. Иссиқ ҳудудларда ҳам 80-90% қизариш хусусиятига эга.

Сақланиши: совуқхонада 7–10 кун.

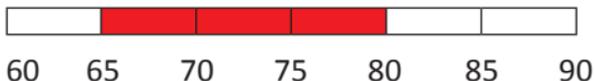

Вилямс Прайд

Ватани: АҚШ (1988 й.).

Терим вақти: Июлнинг ўртаси.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: эрта-ўрта.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II/III-гуруҳ, ярим спур.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: кучли.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка кам чалинади.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага юқори чидамли, ун шудринг ва бактериал куйишга чидамли.

Меваси: қизил, қарсилдоқ ва сувли, ширин. Иссиқ ҳудудларда ҳам 80–90% қизариш хусусиятига эга.

Сақланиши: совуқхонада 45 кун.

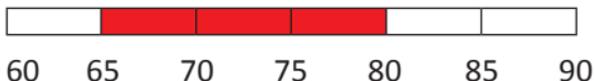

Гала

Ватани: Янги Зелландия (1934 й.).

Терим вақти: Голден Делишесдан 30 кун аввал.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта, Голден Делишес билан бир вақтда; бир ёшли новдаларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Брейбурн, Голден Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: III-гуруҳ, Голден Делишес.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўрта.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, ўрта ҳосилдор, солкашликка кам чалинади, кимёвий сийраклаштириш қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша ва бактериал куйишга чалинувчан.

Меваси: пўсти сарғиш қизил белбоғ билан қопланган, меваси қарсилдоқ ва сувли, ширин. Галавал, Бакей ва Шнига кўринишлари Галанинг энг қизил клонлари ҳисобланади ва рангланиш қийин ҳудудларга тавсия этилади.

Сақланиши: совуқхонада 3–4 ой, газли муҳитда 6 ой.

Ишлатилиши: ширин олма афзал кўриладиган давлатларда кенг истеъмол қилинади.

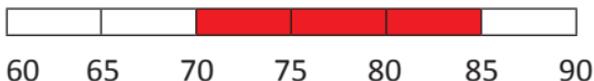

Кримпсон Крисп

Ватани: АҚШ.

Терим вақти: Голден Делишесдан 10 кун аввал.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта

Чанглатувчи нав: Гренни Смит, Гала.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: III/IV-гуруҳ, Голден Делишес ва Гренни Смит орасида.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўртача.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга кириш муддати секин, ўрта ҳосилдор, солкашликка кам чалинади, кимёвий сийраклаштириш Гала сингари қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага чидамли, ун шудринг ва бактериял куйишга чалинувчан.

Меваси: тўқ қизил, ялтироқ, қаттиқ, кислота ва шакар даражаси ўртача.

Сақланиши: совуқхонада 3 ой, газли муҳитда 6 ой.

Ишлатилиши: органик боғларга мос, паршага чидамли навларнинг энг ширини, газли муҳитли совуқхонада узоқ сақлаш мумкин.

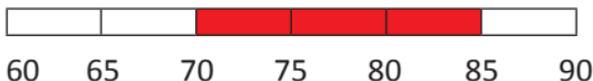

Голден Делишес

Ватани: АҚШ (1890 й.).

Терим вақти: сентябрнинг биринчи 10 кунлиги.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта-кеч; бир ёшли новдаларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Ред Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: III-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўрта.

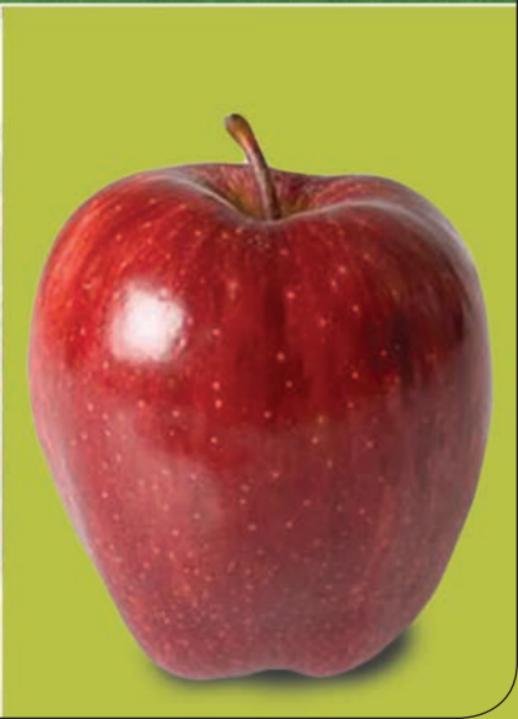
Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга жуда барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка кам чалинади.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша ва бактериал куйиш-га чалинувчан, ун шудрингга ўртача чалинувчан

Меваси: сариқ, қарсилдоқ ва сувли, ширин. Етиштириладиган ҳудуд тўғри танланганда мева сифати жуда юқори бўлади.

Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 9–10 ой.

Ишлатилиши: ширин олма афзал кўриладиган давлатларда кенг истеъмол қилинади.

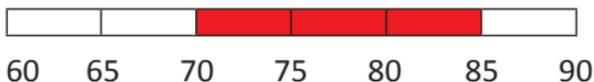

Ред Делишес

Ватани: АҚШ (1872 й.).

Терим вақти: Голден Делишес билан бир вақтда.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта, Голден Делишес билан бир вақтда; 2 ёшли спурларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II-гуруҳ, стандарт Ред Делишес.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўрта-кучли.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга кириш муддати ўрта, ўрта ҳосилдор, солкашликка чалинади, мева тугиши қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага чалинувчан, ун шу-дринг ва бактериал куйишга юқори чидамли. Кальций етиш-мовчилигидан мева доғланишига ва уруғ атрофидан чиришга чалинувчан.

Меваси: қизил, қарсилдоқ ва сувли, ширин. Жеромин нави Ред Делишес авлодларининг энг қизил клони ҳисобланади ва ран-гланиш қийин ҳудудларга тавсия этилади.

Сақланиши: совуқхонада 4 ой, газли муҳитда 6–11 ой.

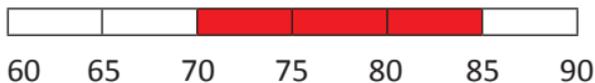

Скарлет Спур (Ред Делишес)

Орегон Спур навининг клони хисобланади

Терим вақти: Голден Делишес билан бир вақтда

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта, Голден Делишесдан 3 кун аввал; 2 ёшли спурларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: кучсиз (кучли ММ106 пайвандтаги-га улаш тавсия этилади, Супер Чифдан кўра кучлироқ ўсади).

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга кириш муддати ўрта, юқори ҳосилдор, солкашликка чалинади, мева тугиши қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага чалинувчан, ун шу-дринг ва бактериал куйишга юқори чидамли.

Меваси: жуда қизил, меваси қаттиқ, ширин.

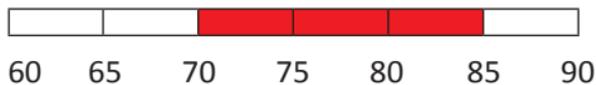
Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 9 ой.

Ред Чиф (Ред Делишес)

Терим вақти: Голден Делишес билан бир вақтда.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта, Голден Делишесдан 3 кун аввал; 2 ёшли спурларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: жуда кучсиз (кучли ММ106 пайвандтагига улаш ва интенсив боғ ташкил этиш тавсия этилади).

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга кириш муддати ўрта, юқори ҳосилдор, солкашликка чалинади, мева тугиши қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага чалинувчан, ун шудринг ва бактериал куйишга юқори чидамли.

Меваси: жуда қизил, қаттиқ, ширин.

Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 9 ой.

Жеромин (Ред Делишес)

Эрли Ред навининг клони хисобланади

Терим вақти: Голден Делишес билан бир вақтда.

Мева йириклиги (мм):

60 65 70 75 80 85 90

Гуллаш даври: ўрта, Голден Делишесдан 3 кун аввал; 2 ёшли спурларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит, Фуджи.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II/III-гуруҳ, ярим спур.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: кучсиз-ўрта.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка ўртача чалинади, кимёвий сийраклаш ўртача қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага чалинувчан, ун шу-дринг ва бактериал куйишга юқори чидамли.

Меваси: жудақизил, қаттиқ, ширин. Ред Делишеснинг бошқа спур кўринишларидан кўра таъми ва ранг-ланиши яхшироқ.

Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 9 ой.

Спур типигади навларнинг қуйидаги камчиликлари бор:

- Шохлари марказий лидер шохдан ўткир бурчак ҳосил қилиб чиқади, бу шох-шаббани мўртлаштириб синишга мойил қилиб қўяди.
- Спур солкаш (йил оралаб мева берадиган) бўлиб қолади, бу меваларни пухта сийраклаштиришни тақозо қилади.
- Бошланғич формаларига қараганда мевалари таркибидаги шакар баъзан камайиб кетади.

Брейбурн

Ватани: Янги Зеландия (1952 й.).

Терим вақти: Голден Делишесдан 2 ҳафта кейин.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: ўрта; бир ёшли новдаларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Ред Делишес, Гала, Гренни Смит.

Брейбурн нави Гала, Голден Делишес, Элстар ва Гренни Смит навлари учун чанглатувчи ҳисобланади.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: II-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: суст-ўрта.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга жуда барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка кам чалинади, кимёвий сийраклаштириш осон.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша ва бактериал куйишга чалинувчан. Юқумсиз бўлган кальций етишмовчилигига чалинувчан.

Меваси: қизғиш, пўсти ялтироқ, жуда қаттиқ ва жуда сувли, қарсилдоқ. Марири Ред кўриниши Брейбурннинг энг қизил клонларидан бири ҳисобланади ва рангланиш қийин ҳудудларга тавсия этилади.

Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 8 ой.

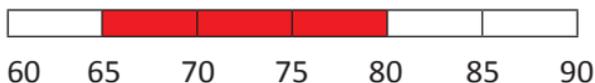

Гренни Смит

Ватани: Австралия (1868 й.).

Терим вақти: Голден Делишесдан 2–3 ҳафта кейин.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: эрта, Голден Делишесдан аввал; бир ёшли новдаларда гуллайди, баргсиз новда пайдо бўлиши мумкин.

Чанглатувчи нав: Брейбурн, Гала, Фуджи, Голден Делишес.

Гренни Смит Брейбурн, Айдаред ва бошқа кўплаб олма навлари учун чанглатувчи ҳисобланади.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: IV-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: кучли.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка кам чалинади, кимёвий сийраклаштириш осон.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша ва бактериал куйишга чалинувчан.

Меваси: яшил, қарсилдоқ ва сувли, таъми ўткир ва кислота-лиги ўрта. Иссиқ ҳудудларда қуёш нурларидан меваси зарарланади.

Сақланиши: совуқхонада 4 ой, газли муҳитда 7 ой.

Ишлатилиши: Европа ва Россияда кенг истеъмол қилинади.

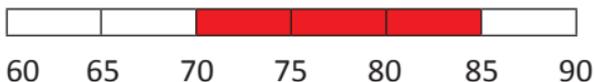

Фуджи

Ватани: Япония (1939 й.).

Терим вақти: Голден Делишесдан 20 кун кейин.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: Голден Делишес билан бир вақтда.

Чанглатувчи нав: Голден Делишес, Гала, Гренни Смит.

Фуджи: Гала, Голден Делишес ва Элстар навлари учун чанглатувчи ҳисобланади.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: III-гуруҳ, Голден Делишес.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: кучли (М9 пайвандтагининг секин ўсувчи клонлари Пажам 1, ТТ337 ва НАКБ га пайвандлаш тавсия қилинади).

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, ўрта-кўп ҳосилдор, солкашликка чалинади, айниқса, кўп ҳосилдан сўнг, кимёвий сийраклаштириш қийин.

Касалликларга чалинувчанлиги: паршага ўртача чалинувчан, ун шудринг ва бактериал куйишга кам чалинувчан.

Меваси: қизил рангда (тоғли ёки салқин ҳудудларда) қарсилдоқ, ширин деярли кислотаси йўқ. Зен Азтек (Zhen Aztec) кўриниши Фуджининг энг қизил клони ҳисобланади ва рангланиш қийин ҳудудларга тавсия этилади.

Сақланиши: совуқхонада 6 ой, газли муҳитда 9 ой.

Ишлатилиши: ширин олма афзал кўриладиган давлатларда кенг истеъмол қилинади.

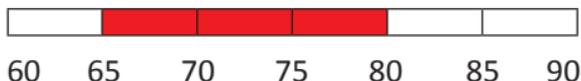

Пинк Леди (Крипс Пинк)

Ватани: Австралия (1979 й.).

Терим вақти: Голден Делишесдан 1,5–2 ой кейин, октябрь охирида.

Мева йириклиги (мм):

Гуллаш даври: эрта, Голден Делишесдан 2 кун аввал; бир ёшли новдаларда гуллайди.

Чанглатувчи нав: Гренни Смит, Пинк Леди қисман ўзини-ўзи чанглатиш хусусиятига эга.

Дарахтнинг ўсиш ва мева бериш гуруҳи: IV-гуруҳ.

Дарахтнинг ўсиш тезлиги: ўрта-кучли.

Ҳосилдорлик ва сийраклатиш: ҳосилга барвақт киради, юқори ҳосилдор, солкашликка кам чалинади.

Касалликларга чалинувчанлиги: парша, ун шудринг ва бактериал куйишга ўта чалинувчан.

Меваси: қизғиш пушти, қарсилдоқ ва сувли, таъми ўткир ва кислоталиги ўрта. Рози Глов (Rosy Glow) кўриниши Пинк Ледининг энг қизил клони ҳисобланади ва рангланиш қийин ҳудудларга тавсия этилади.

Сақланиши: совуқхонада 5 ой, газли муҳитда 9 ой.